

БОРОТЬБА З БЕЗПРИТУЛЬНІСТЮ ТА БЕЗДОГЛЯДНІСТЮ В ДОНБАСІ (1943-1953 рр.): ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

Н.М. Касьянова

Дослідження історії минулого потребує обов'язкового вивчення архівних документів. Дана проблема спирається на джерельну базу, яка охоплює різнопланові за змістом і характером джерела. Це великий комплекс архівних та друкованих документів воєнних та повоєнних років, а також матеріали тогочасної періодики. З огляду на це, метою статті є огляд та класифікація джерел, використаних для дослідження проблеми безпритульності, бездоглядності та злочинності в Донбасі у перше післявоєнне десятиріччя.

Оптимальне використання різноманітних джерел потребує їх класифікації, для якої застосовано загально визнаний принцип розподілу за походженням. Згідно з цим джерельна база дослідження складається з таких груп: 1) законодавчі акти владних структур; 2) документи виконавчих органів влади; 3) документи і матеріали громадських організацій; 4) статистичні дані; 5) довідкові матеріали; 6) матеріали періодичних видань; 7) документи особистого походження.

До першої групи джерел слід віднести директивні документи вищих радянських органів влади – Президії Верховної Ради СРСР, Ради Народних Комісарів СРСР і УРСР (з 1946 р. Ради Міністрів), Центрального комітету КП(б)У.

Для дослідження питання були використані постанови РНК СРСР і УРСР та ЦК ВКП(б)У «Про ліквідацію дитячої безпритульності та бездоглядності», «Про влаштування дітей, які залишилися без батьків», «Про організацію допомоги дітям-сиротам, батьки яких загинули у боях чи були закатовані та розстріляні фашистськими загарбниками», «Про заходи по боротьбі з дитячою безпритульністю і бездоглядністю в Українській РСР», «Про дитячі будинки при промислових підприємствах», «Про заходи боротьби із злочинністю серед неповнолітніх», «Про посилення заходів боротьби з дитячою безпритульністю, бездоглядністю та хуліганством» тощо.

Зазначені постанови надають інформацію про дії держави стосовно неповнолітніх громадян, які залишилися без нагляду батьків. Значна їх частина опублікована на сторінках збірок документів [1]. Окрім того, директивні документи радянських владних структур, у яких повною мірою відбилась політика Радянської влади щодо напрямків боротьби з дитячою безпритульністю, бездоглядністю та злочинністю, містяться у матеріалах фондів 1 «Центральний комітет комуністичної партії України», 7 «Центральний комітет Ленінської Комуністичної спілки молоді України» Центрального державного архіву громадських об'єднань України (далі – ЦДАГОУ), фонду Р-1774 «Ворошиловградський обласний комітет професійної спілки робітників дошкільних закладів» Державного архіву Луганської області (далі – ДАЛО), а також фондах 424 «Донецький обком ЛКСМУ», Р-5154 «Відділ соціального забезпечення виконавчого комітету Донецької обласної Ради депутатів трудящих», Р-2794 «Виконавчий комітет Сталінської обласної Ради депутатів трудящих» Державного архіву Донецької області (далі – ДАДО).

Директивні документи вищих радянських органів влади відбивають політику держави стосовно таких явищ як безпритульність, бездоглядність та злочинність та є першоосновою для розуміння дослідником шляхів їх подолання.

Другу групу джерел складають документи виконавчих органів влади, які висвітлюють питання впровадження в життя Народними Комісаріатами, а з 1946 р. Міністерствами, владних постанов. Це розпорядчі акти Народних комісаріатів освіти, охорони здоров'я, внутрішніх справ, а також їх звітна документація – доповідні записки, звіти відділів народної освіти про влаштування дітей, що лишилися без батьків, звіти про роботу дитячих будинків, повідомлення, листи, довідки органів МВС про стан боротьби з дитячою безпритульністю, бездоглядністю та злочинністю. Такі звіти та довідки робились систематично – кожен квартал та підсумкові за рік. Вони характеризують активність виконавчих органів влади у справі вирішення проблеми, продуктивність їх діяльності, містять інформацію про досягнення та недоліки в роботі, відривчасті статистичні дані про кількість безпритульних та бездоглядних дітей.

Так, фонд 166 Міністерства освіти УРСР, що зберігається у Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВОВУ) має різноманітні робочі документи: доповідні записки про дошкільне виховання, звіти про влаштування безпритульних дітей, зведені звіти про мережу та контингент дитячих будинків, дані про стан навчально-виховної роботи із дітьми. У фонді 7 «Центральний

комітет Ленінської Комуністичної спілки молоді України» ЦДАГОУ містяться важливі інструкції Міністерства Освіти УРСР щодо організації спеціальних дитячих будинків (оп. 2, спр. 57), про патрунування, опіку та всиновлення дітей, що залишилися без батьків (оп. 3, спр. 1229). Досить цінні відомості про побутові умови життя дітей-сиріт у виховних закладах містять як вищезазначені документи, так і справи, що зберігаються у фонді 1 «Центральний комітет комуністичної партії України» ЦДАГОУ. Так, на сторінках справи 529 (оп. 73) зберігається наказ № 503 Міністерства охорони здоров'я «Про покращення медико-санітарного обслуговування вихованців дитячих будинків Міністерства Освіти УРСР та дитячих приймальників МВС», аркуші справи 632 (оп. 30) містять наказ № 2566 Міністерства Освіти УРСР «Про заходи до поліпшення роботи дитячих будинків УРСР» тощо.

Матеріали центральних державних архівів суттєво доповнюються документами Державних архівів Донецької (ф. Р 2794 «Виконавчий комітет Сталінської обласної Ради депутатів трудящих», Р 2852 «Донецький обласний відділ народної освіти», 326 «Донецький обком Компартії України») та Луганської областей (ф. Р-1067 «Ворошиловградський обласний відділ народної освіти виконавчого комітету Ворошиловградської обласної Ради народних депутатів», Р-2481 «Луганський міський відділ народної освіти виконкому міськради депутатів трудящих», П-179 «Ворошиловградський обласний комітет компартії України»). Тут зберігаються матеріали обласних, районних та міських партійних органів, відділів освіти, виконкомів обласних рад депутатів трудящих, які дають можливість зрозуміти специфіку впровадження основних директив радянської влади стосовно безпритульності та бездоглядності в Донбасі. Узагальнюють картину тогочасних подій стенограми нарад секретарів обкомів КП(б)У щодо питань боротьби з дитячою безпритульністю та бездоглядністю, директорів дитячих виховних установ про функціонування дитячих будинків, стенограми нарад прокурорів та слідчих у справах неповнолітніх про стан боротьби з хуліганством, про заходи щодо посилення боротьби з дитячою злочинністю (ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 73, спр. 336, 337; ДАЛО, ф. П-179, оп. 3, спр. 737; ДАДО, ф. 326, оп. 2, спр. 468, 850.).

Третю групу джерел складають документи та матеріали громадських організацій, до яких віднесено документацію Ленінської Комуністичної спілки молоді України, Української Республіканської Ради професійних спілок, Товариства Червоного Хреста. У них розміщено різні за характером документи: довідки, інформації, звіти, доповідні записки. Частково вони містяться на сторінках документальних збірників («Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа. Сборник документов.») і періодичних видань («Радянська школа»). Так, у 1944 р. була прийнята Постанова XII пленуму ЦК ВЛКСМ «Про заходи щодо покращення роботи комсомолу в школі» [2], якою окреслювалась роль комсомолу у справі допомоги школі в вихованні молоді. Такі постанови періодично доповнювались та вдосконалювались. Наприклад, у 1949 р. резолюцією XI з'їзду ВЛКСМ «Про роботу комсомолу в школі» [3] обов'язки комсомольських організацій було розширено. Однак основна частина їх матеріалів зберігається у центральних та обласних архівах України (ЦДАГОУ, ф. 1, 7; ЦДАВОВУ, ф. 2605, Р-4616; ДАДО, ф. 424, Р-920; ДАЛО, ф. П-311, Р-1774, Р-2251). Справа 127 фонду Р-920 ДАДО (оп. 2) містить важливу Постанову Президії Української Республіканської ради Профспілок «Про заходи щодо посилення боротьби з дитячою бездоглядністю», яка була спрямована на активізацію дій місцевих профспілкових організацій стосовно допомоги школі та батькам у справі виховання підростаючого покоління. У документах фонду 424 «Донецький обком ЛКСМУ» ДАДО знаходяться цікаві довідки, записки, повідомлення обласних, районних та міських комітетів ЛКСМУ про надання допомоги дітям-сиротам, дитячим будинкам, роботу з патрунованими дітьми, діяльність шефських організацій. Інформацію про діяльність Товариства Червоного Хреста, а саме: збір коштів для допомоги дітям-сиротам, організацію їх літнього оздоровчого відпочинку знаходимо у фондах Р-4616 ЦДАВОВУ, 424, 326 ДАДО та П-179 ДАЛО.

Значна частина інформаційного потенціалу цієї групи представлена стенограмами нарад секретарів комсомольських організацій дитячих виховних закладів – дитячих будинків, шкіл фабрично-заводського навчання, ремісничих училищ та трудових виховних колоній (ЦДАГОУ, ф. 7, оп. 5, спр. 476, 477; ДАДО, ф. 424, оп. 3, спр. 93, 104). Вони цінні тим, що розглядають фактично всі проблеми, наявні на той час у справі подолання безпритульності. Детально обговорюють позитивні та негативні моменти у функціонуванні виховних закладів для дітей, участь комсомольців у рейдах по виявленню «дітей вулиці», висвітлюють справу організації дитячого відпочинку.

Незважаючи на заідеологізованість, документація радянських виконавчих органів влади та громадських організацій дає можливість відтворити діяльність комітетів партії, органів освіти, внутрішніх справ, охорони здоров'я у справі подолання дитячої безпритульності, бездоглядності та злочинності.

До четвертої групи джерел належать статистичні дані, що дають можливість доповнити аналіз історичних процесів та явищ кількісними характеристиками. Через відсутність опублікованих даних саме про кількість безпритульних і бездоглядних та навіть дітей-сиріт, нами в якості матеріалів статистики використовувались довідки органів внутрішніх справ про боротьбу з дитячою безпритульністю та бездоглядністю, оперативні зведення дитячих кімнат міліції про кількість затриманих дітей, їх контингент, подальший розподіл та притягнення до відповідальності батьків; довідки обкомів КП(б)У про проведені заходи по боротьбі з дитячою безпритульністю та бездоглядністю, які містять дані про кількість дітей, затриманих на вулицях під час проведення рейдів з їх вилучення; звіти обласних відділів народної освіти про влаштування дітей, які втратили батьків. Ці матеріали зберігаються у фондах центральних та обласних архівів України і дозволяють простежити зміни в кількості безпритульних та бездоглядних. Статистичні дані щодо організації та проведення літнього відпочинку дітей зберігаються у фонді Р 4249 «Статистичне управління Донецької області».

Крім того, у дослідженні також використанні статистичні збірники [4]. Вони містять показники кількості дитячих дошкільних виховних закладів у 1945-1950 рр., численні статистичні дані Міністерства охорони здоров'я щодо сітки будинків дитини, дитячих санаторіїв та кількості місць в них, що у порівнянні з даними про їх мережу до війни дає можливість зробити висновки щодо темпів відновлення установ соціального захисту дітей та чисельність дітей, які потребували цього захисту.

П'яту групу джерел складають довідкові матеріали. Об'єкт та предмет дослідження мають специфічний характер, потребують певних уточнень, що викликало потребу у залученні спеціальних довідкових матеріалів. Оскільки деякі аспекти досліджуваної проблеми перетинаються з суміжними історичними науками (педагогікою, психологією, соціологією), додаткову інформацію стосовно термінів, що зустрічаються, введено завдяки використанню спеціальних, юридичних та педагогічних енциклопедій та словників [5].

Важливим джерелом з вивчення проблеми є матеріали періодичних видань, які на той час виконували як інформаційні, так і пропагандистські функції. На шпальтах радянських центральних періодичних видань, таких як «Радянська школа» містяться накази та розпорядження уряду та ЦК ВЛКСМ, матеріали нарад працівників дитячих виховних закладів [6]. Газетні сторінки дозволяють простежити основні напрямки державної політики у галузі охорони та захисту дитинства. Автором, зокрема, використано матеріали партійних видань – газети «Правда» (орган ЦК ВКП(б)), «Соціалістичний Донбас» (орган Сталінського обкому, міському КП(б)У і обласної ради депутатів трудящих), «Комсомольська правда в Донбасі». У них містяться цікаві факти з життя учнів шкіл ФЗН та ремісничих училищ, повідомлення про оголошення недільників та декадників допомоги дітям, загиблих фронтовиків, звернення до громадськості з закликами організувати всенародну допомогу дітям-сиротам та бездоглядним, а також інформація про відкриття дитячих будинків, присудження звання «Мати-героїня» та нагородження таких жінок почесним орденом «Материнська слава» та медалями «Материнство».

Даючи загальну оцінку матеріалам періодики слід відзначити, що вони відзначаються значною ідеологізацією та вимагають прискіпливого аналізу та критичного ставлення, однак значною мірою допомагають у накопиченні фактів з теми, яка досліджується.

Примірники цих газет зберігаються у Державних архівах Донецької та Луганської областей, Донецькій обласній науковій бібліотеці ім. Н.К. Крупської та Луганській обласній науковій бібліотеці ім. М.В. Гоголя.

Важливою для даної роботи є сьома група джерел – документи особистого походження. Вони характеризують суб'єктивне уявлення людини про перебіг подій і допомагають з'ясувати окрім матеріального становища неповнолітніх громадян під час та після війни, їх психологічний стан, ставлення до подій та оточуючого середовища, уявлення, прагнення, мрії тощо. При дослідженні питання боротьби з дитячою безпритульністю, бездоглядністю та злочинністю Донбасу авторка зіткнулася з браком джерел цієї групи.

Спогади вихованців дитячих будинків, шкіл ФЗН, працевлаштованих підлітків Донбасу про своє життя можна знайти на сторінках тогочасної періодичної преси [7]. Це переважно невеликі публікації, присвячені різним проблемам, наприклад, життю дітей на окупованій території, у дитячих притулках окупаційної доби, побутовим умовам вихованців дитячих будинків та учнів у гуртожитках після звільнення, їх діяльності на полях радгоспів та колгоспів тощо. Авторкою також був використаний такий вид джерел особового походження як листи підлітків до редакцій газет. У них порушувались найрізноманітніші питання: від особистих побутових до громадських проблем. Листи до газет є досить цікавими та

інформативними. Але не слід забувати, що вони могли зазнати редакційних корегувань та виправлень, інколи перекладались з російської на українську мову та навпаки. Отже, певної мірою втрачали самобутність та оригінальність. Окрім цього, вони мають суб'єктивний характер, а наявна в них інформація вимагає уважного ставлення та співставлення з іншими джерелами.

Дефіцит джерел особистого походження спонукає дослідників до створення таких джерел власними силами. Мова йде про усні історії як окремих вид джерел, який вже досить активно використовується світовою історичною наукою [8] та запроваджується вітчизняною [9]. Усні історії – це інтерв'ю з людьми, які пам'ятають наше минуле та можуть розповісти багато цікавого про умови життя в Донбасі в повоєнні роки.

Бесіди з городянами були проведені К.В. Кузіною (інтерв'ю з Н.К. Лобовою) та безпосередньо автором (інтерв'ю з Б.А. Касьяновим та В.І. Дубковим). Це люди, які мешкали в окупованому Донбасі та нині продовжують жити тут. На жаль, серед них нема безпритульних, але є напівсироти (Н.К. Лобова) та бездоглядні (В.І. Дубков). Усі вони більшість свого вільного часу проводили на вулицях, тому їх спогади фактично та емоційно підтверджують та доповнюють інформацію, яку вдалося зібрати у матеріалах архівних фондів.

Брак досвіду збирання усних історій та труднощі, які виникають під час інтерв'ювання людей похилого віку (вади пам'яті, побоювання говорити про деякі раніше заборонені теми тощо), ускладнюють процес створення та опрацювання подібних джерел. Тому робота авторки по збиранню усних історій є лише першим кроком, апробуванням методики усної історії для вивчення історії безпритульності в Донбасі.

З огляду на специфічність та унікальність джерел особистого походження авторка вважає за необхідне цитувати їх мовою оригіналу (це переважно російська мова). Пояснюється це тим, що такі специфічні властивості усного, повсякденного мовлення як оригінальні вислови можна втратити при перекладі тексту, спотворити їх, а це неприпустимо при аналізі та використанні джерел особистого походження, тому що вони дають не лише фактологічну інформацію, а й відомості про внутрішній світ людини, її почуття.

Отже, джерельну базу досліджуваної проблеми становлять різнопланові матеріали, які почерпнуто з архівів, опублікованих документів, публікацій періодики, спогадів та матеріалів усної історії. Кожен з видів джерел має не тільки переваги, але й недоліки. Їх специфікою є крайня суб'єктивність, тому в роботі з ними від дослідника вимагається дуже обережне і критичне ставлення до інформації, яку вони містять.

Таким чином, наявна джерельна база та її всебічний аналіз дозволяють у повному обсязі дослідити питання боротьби радянської влади з дитячою безпритульністю, бездоглядністю та злочинністю в Донбасі у 1943 – 1953 рр.

РЕЗЮМЕ

Стаття посвячена аналізу інформаційних можливостей архівів України, а именно: Центрального державного архіву вищих органів влади України, Центрального державного архіву громадських організацій України, а також державних архівів Донецької та Луганської областей для вивчення питань боротьби радянської влади з дитячою безпритульністю, безнадзорністю та злочинністю в Донбасі в 1943-1953 гг.

Ключевые слова: безпритульність, безнадзорность, источники, архив.

РЕЗЮМЕ

Стаття присвячена аналізу інформаційних можливостей архівів України, а саме: Центрального державного архіву вищих органів влади України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України, а також державних архівів Донецької та Луганської областей для вивчення питань боротьби радянської влади з дитячою безпритульністю, бездоглядністю та злочинністю в Донбасі у 1943-1953 рр.

Ключові слова: безпритульність, бездоглядність, джерела, архів.

SUMMARY

This article analyzes of informative possibilities of the Ukrainian Archives, namely: the Central State Archive of the higher authorities of Ukraine, the Central State Archive of Public Organizations of Ukraine, as well as the state archives of Donetsk and Lugansk regions for the study the issues of the Soviet regime against child homelessness, neglect and crime in the Donbass during 1943-1953.

Key words: homelessness, dereliction, archives, sources.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ:

1. Уголовное законодательство СССР и Союзных республик. Сборник (Основные законодательные акты) / Под ред. Д.С. Карева. – М.: Государственное издательство юридической литературы, 1957. – 531 с.; Советская Украина в годы Великой Отечественной войны 1941-1945. Документы и материалы в 3-х томах. – Т.2. – К.: Наук. думка, 1985. – 509 с.; Сборник Законов СССР и Указов Президиума Верховного Совета СССР. В 2-х томах. / Ф.И. Калинычев, М.И. Юмашев, А.В. Калитеевская. – Т.2. – М.: Издательство «Известия советов депутатов трудящихся СССР», 1968. – 895 с.; Народное образование. Основные постановления, приказы и инструкции / Состав. А.М. Данев. – М.: Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства Просвещения РСФСР, 1948. – 479 с.; Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа. Сборник документов. 1917 – 1973 гг. / Составители: А.А. Абакумов, Н.П. Кузин, Ф.И. Пузырев, Л.Ф. Литвинов. – М.: Педагогика, 1974. – 560 с.; КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК: В томах – Т.6, 7. – М., 1985.
2. О мерах по улучшению работы комсомола в школе. Постановление XII пленума ЦК ВЛКСМ // Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа. Сборник документов. 1917 – 1973 гг. / Составители: А.А. Абакумов, Н.П. Кузин, Ф.И. Пузырев, Л.Ф. Литвинов. – М.: Педагогика, 1974. – С. 283-287.
3. Резолюція XI з'їзду ВЛКСМ «Про роботу комсомолу в школі» // Радянська школа. - № 2. – березень-квітень 1949. – С. 6-11.
4. Донецкая область за 50 лет. Статистический сборник / Под ред. З.Д. Лях. – Донецк: «Статистика», 1967. – 232 с.; Здравоохранение в СССР. Статистический сборник / Ред. А.П. Черников. – Москва: Государственное издательство медицинской литературы, 1956. – 130 с.; Здравоохранение в УССР. Статистический справочник / Ред. П.П. Грабовский. – Киев: Государственное медицинское издательство УССР, 1957. – 139 с.; Здравоохранение в СССР. Статистический сборник / Редактор В.Л. Стронгин. – М.: Госстатиздат ЦСУ СССР. – 271 с.
5. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. – Минск: «Современное слово», 2005. – 720 с.; Педагогический словарь. В 2 томах / Глав. ред. И.А. Каиров. – М.: Издательство академии педагогических наук, 1960. – 774 с.; Педагогическая энциклопедия. В 4 томах / Гл. ред. А.И. Каиров, Ф.Н. Петров. – Т. 1. – М.: «Советская энциклопедия», 1964. – 831 с.; Юридична енциклопедія : В 6 томах / Гол. ред. Ю.С. Шемшученко. – Т. 4. – К.: Українська енциклопедія, 2002. – 720 с.
6. Радянська школа. – 1949. – № 2. – С. 6-11; Радянська школа. – 1948. - № 3. – С. 3-11.
7. Комсомольская правда в Донбассе. – 1944. – 22 февраля; Правда. Выездная редакция в Мариуполе. – 1944. – 22 ноября; Правда. Выездная редакция в Мариуполе. – 1944. – 22 сентября.
8. Томпсон П. Голос прошлого. Устная история / Пер. с англ. – М.: Изд-во «Весь Мир», 2003. – 368 с.; Габріель Розенталь. Цілюща дія розповідання історій: до питання про умови розповідання історій у контексті дослідження та терапії / Переклад з англійської Г.Г. Грінченко та І.Є. Ребрової // Схід/Захід: Іст.-культ. Зб. / Схід ін-т українознавства ім. Ковальських та ін.; Редкол. В.В Кравченко (голов. ред.) та ін. – Х.: Майдан, 1998. – Вип. 11-12: Спец. вид.: Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень / За ред. В. Кравченка, Г. Грінченко. – Х.: ТОВ «НТМТ», 2008. – С. 42-59.
9. Стяжкина Е.В. Устная история: Источник и метод изучения роли женщины в культуре повседневности вт. пол. XX в. (на материалах Донбасса) / Е.В. Стяжкина // Нові сторінки історії Донбасу: зб. наук. ст. / [редкол.: З.Г. Лихолобова (голов. ред. та ін.)]. – 2000. – Кн. 8. – С. 26-41; Стяжкина О.В. «Живі голоси історії» в методології історико-антропологічного аналізу / О.В. Стяжкина // Нові сторінки історії Донбасу: зб. наук. ст. / [редкол.: З.Г. Лихолобова (голов. ред. та ін.)]. – 2006. – Кн. 12. – С. 250-261; Задніпровський О.І. З досвіду зібрання спогадів сучасників голоду 1946-1947 рр. у Донбасі / О.І. Задніпровський // Праці наукової конференції Донецького національного університету за підсумками науково-дослідної роботи за період 1999-2000 рр. Історичні науки, політологія, міжнародні відносини і філософія. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – С. 31-34; Його ж. Свідчення сучасників голоду 1946-1947 рр. на Донеччині / О.І. Задніпровський // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: [зб. ст.] – Київ-Донецьк: Рідний край, 2001. – Вип. 18 – С. 53-60.

***Касьянова Н.М. Борьба с безприютностью та бездоглядностью в Донбассе (1943-1953 гг.):
Джерельна база.***

Стаття присвячена аналізу інформаційних можливостей архівів України, а саме: Центрального державного архіву вищих органів влади України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України, а також державних архівів Донецької та Луганської областей для вивчення питань боротьби радянської влади з дитячою безприютністю, бездоглядністю та злочинністю в Донбасі у 1943-1953 рр. У статті автор надає класифікацію використаних джерел за принципом розподілу за походженням. Здійснюється аналіз наявної джерельної бази.

***Касьянова Н.Н. Борьба с беспризорностью и безнадзорностью в Донбассе (1943-1953 гг.):
Источники.***

Статья посвящена анализу информационных возможностей архивов Украины, а именно: Центрального государственного архива высших органов власти Украины, Центрального государственного архива общественных организаций Украины, а также государственных архивов Донецкой и Луганской областей для изучения вопросов борьбы советской власти с детской беспризорностью, безнадзорностью и преступностью в Донбассе в 1943-1953 гг. В статье автор подает классификацию используемых источников по принципу их деления по происхождению. Осуществлен анализ источников.

Kasyanova N. Fight against homelessness and dereliction in Donbass (1943-1953): Sources.

The article is devoted the analysis of informative possibilities of the Ukrainian archives, namely: the Central State Archive of the higher authorities of Ukraine, the Central State Archive of Public Organizations of Ukraine, as well as the state archives of Donetsk and Lugansk regions for the study the issues of the Soviet regime against child homelessness, neglect and crime in the Donbass during 1943-1953. The author gives classification of historical sources, which based on principle of their origin in the article. The analysis of sources is carried out.

Відомості про автора.

1. Касьянова Наталія Миколаївна, к.і.н., старший викладач кафедри історії України, Донецький національний університет.
2. Телефон – 095 550 43 20, раб. 062 302 92 72
3. e-mail: n.kasyanova@inbox.ru